

תורה ודעת

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים' ♦ גליון 87 ♦ פרשת כי תבוא ♦ אלול תשס"ח

ביאורי תורה

מתורתו של רבינו הגאון רבי לייב מיינצברג שליט"א

פרשת כי תבוא

הפרשתם היא דווקא בעודם מחוברים לקרקע, בשונה מהתרומה והמעשר שעניינם נתינת פירות, ואין עניינם מתקיים אלא כאשר יצאו מכלל קרקע וחל שם פירות עליהם. כן נתבאר לפי זה טעם ההבדל, שהתרו"מ צריך שיהיו שייריהם ניכרים, שהאומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום (חולין קלז:), שכיון שעליהם לבוא 'מתוך מאכלו' של אדם, הרי שאם לא שייר כלום אין לתרומתו משמעותה הראויה, אבל בביכורים יכול אדם להביא כל כרמו ואין צריך לשייר ממנו כלום (ביכורים פ"ב מ"ד), כי אף בכגון זה נחשבים ביכוריו כחלק מן הארץ, שכן הארץ עצמה הרי נשתיירה לו.

ונראה להוסיף, כי ההבדל בין הביכורים לבין שאר המתנות המורמות מן הפירות, הוא יתר על כך; הביכורים אינם 'מתנה' כתרומה ומעשר וכיו"ב, כי אם בבחינת 'קרבן' לפני ה', אלא שמצד מינם אינם עולים על גבי המזבח לריח ניחוח, כמו שנאמר (ויקרא ב, יא-יב) - **כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה', קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח**. ודרשוהו חז"ל על שתי הלחם והביכורים (עיין רש"י שם), שאינם עולים על המזבח בשל היותם שאור ודבש, ומכל מקום קראם הכתוב 'קרבן' הקרב לה'.

ואכן כל דיני הבאת הביכורים, על סדריהם ופרטי דיניהם, דומים למעשה הקרבנות, שכן בשונה משאר מתנות הניתנים לכהן וללווי או לעני כפי עניינם בכל מקום שהם, הרי שהביכורים מובאים אל בית המקדש לפני ה' - **"ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך"** (שמות כג, יט). ואף על פי שאינם עולים על המזבח לריח ניחוח, הרי מקום הנחתם הוא אצל המזבח, כסדר שנתבאר בפרשה זו: **"והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם... ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלקיך... והנחתו**

א. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נותן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם (כו, ב).

בפרשה זו נצטוו ישראל על מצות הביכורים, להביא מראשית כל פרי האדמה ולהעלותו אל בית ה'. ודרשו חז"ל (מנחות פד: הובא ברש"י): **מראשית - ולא כל ראשית, שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא שבעת המינין בלבד. נאמר כאן ארץ, ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה וגו', מה להלן משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, אף כאן שבח ארץ ישראל שהן שבעה מינין.**

ובמקום אחר ('תורה דעת' גליון 9 פרשת כי-תבא תשס"ה) ביארנו בהרחבה, כי ההבדל היסודי בין הביכורים לבין תרומות ומעשרות ושאר מתנות, הוא בעיקר גדרם, שהתרומות והמעשרות עניינם להיות מופרשים מתוך מאכלו של האדם, ולכן המינים החייבים בכך מדאורייתא הינם רק שלשת המינים העיקריים במזונו של אדם - הדגן והתירוש והיצהר. אבל הביכורים, אין עניינם נתינת חלק מן המאכל, אלא נתינת חלק מן 'הארץ', וכפי שמפורש ומודגש בלשון הקריאה עליהם: **"ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי"** וגו'. ולכן חייבה תורה בביכורים את כל שבעת המינים, שבהם נשתבחה הארץ.

ועל פי זה נתבארו כמה עיקרי דינים המבדילים את הביכורים מתרומות ומעשרות, שכן מצונו שהביכורים מופרשים במחובר (ביכורים פ"ג מ"א), בעוד שהתרומות והמעשרות מופרשים דווקא מן התלוש (שם פ"ב מ"ד), לפי שהביכורים באים בתורת מתנה מתוך הארץ עצמה, ולכן שלימות

לציבור הקוראים

ניתן להצטרף כמנוי קבוע לבטאון

תורה ודעת

תמורת 10 ש"ח לחודש

לפרטים 0527653301

(ניתן להשאיר הודעה)

ניתן לשמוע את שיעוריו של רבינו

הגאון הגדול רבי לייב מיינצברג שליט"א

ב'קול הלשון' (בלשה"ק)

בטלפון 03-6171111

טנא מלא ברכות

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שלוחה בזה

לכבוד מוריניו ורבינו שליט"א

ולחתנו הגאון רבי אשר ליכטנשטיין שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת הנכדה / הבת

יהא רעוווא משמאי שיזכו לרוות ממנה ומכל משפחתם רוב נחת דקדושה,

ויאריך ה' ימיו על ממלכתו להנהיגנו, ולהפיץ מעיינות תורתו הברוכים

מתוך רוב שמחה והרחבת הדעת וכל מיילי דמיטב

קהל עדת ירושלים

לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך.
ומטעם זה אף נתייחדו הביכורים משאר מצוות התלויות בארץ, שהביכורים אינם נוהגים אלא בזמן הבית (ביכורים פ"ב מ"ג), ואינם נוהגים אלא כשהמזבח עומד ומשמש – שכן דרשו (תוספתא שקלים פ"ג) **'והניחו לפני מזבח ה' אלקיך' - כל זמן שיש לך מזבח יש לך בכורים, וכל זמן שאין לך מזבח אין לך בכורים** – בשונה מתרומות ומעשרות וכיו"ב שאינם תלויים אלא בארץ, ולא בקיומו של הבית והמזבח.

כן דרשו חכמים (ביכורים פ"ב מ"ד. סוכה מז:): שהביכורים טעונים שיר תנופה ולינה, כדין שאר הקרבנות. וכמבואר ברמב"ם (הלכות ביכורים פ"ג ה"ט): **הבכורים טעונים לינה, כיצד הביא בכוריו למקדש וקרא והקריב שלמיו, לא יצא באותו היום מירושלים לחזור למקומו אלא ילין שם ויחזור למחר לעירו, שנאמר 'ופנית בבקר והלכת לאהליך' - כל פונות שאתה פונה מן המקדש לכשתבוא לו לא יהיו אלא בבקר, נמצאת אומר שהבכורים טעונים שבעה דברים: הבאת מקום, וכלי, קריאה, וקרבן, ושיר, ותנופה, ולינה.** כל אלה הדינים מלמדים על היות הביכורים בגדר 'קרבן', שכן בשאר מתנות לא מצינו כיצא בהם כלל.

עוד מצינו שהביכורים נאכלים רק בירושלים, כדין קדשים קלים, בעוד ששאר מתנות כהונה נאכלים בכל מקום (עיין רמב"ם הלכות ביכורים פ"א ה"ד וה"ה). [אמנם אפשר שטעמה של הלכה זו הוא כפי שמצינו שהביכורים דומים בכמה עניינים למעשר שני, אשר אכילתם בירושלים היא מצד יסוד גדרם ולא מצד שם קרבן, ויל"ע בזה].

סדר העלאת הביכורים לירושלים מתואר במשנה (ביכורים פ"ג מ"ב מ"ג) והביאו הרמב"ם בהרחבה ובתוספת טעם (שם פ"ד ה"ז): **כיצד מעלין את הבכורים, כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד כדי שלא יעלו יחידים שנאמר ברוב עם הדרת מלך וכו'...** והפחות והסגנים והגזברים יוצאין לקראתן מירושלים, לפי הבאים הם יוצאין אם באו אנשים הרבה יוצאין לקראתן רבים, ואם מעט מעט, ומשיכנסו כולן בשערי ירושלים יתחילו לקרות עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים. כל בעלי אומניות שבירושלים עומדין מפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום וכו'.

הנה מבואר בדברי הרמב"ם, כי טעם הבאת הביכורים בציבור הוא משום 'ברוב עם הדרת מלך'. ויש לעיין מה עניינו המיוחד של 'ברוב עם' דווקא לגבי העלאת ביכורים. וכי מדוע שונים הביכורים ומיוחדים משאר מתנות כהונה, או ממעשר שני ורבעי שאף הם דינם לעלות

לירושלים, שלא מצינו קפידא להביאם ברוב עם.

וביותר יש להתבונן מה טיבה של קבלת הפנים הגדולה לה זוכים מביאי הביכורים, שלא מצינו דוגמתה בשום מתנה או מצוה אחרת, מה גם שהטעם שכתב הרמב"ם לגבי מביאי הביכורים "ברוב עם הדרת מלך" לכאורה אינו שייך כלל כלפי היוצאים לקראתם, שהרי המה אינם נוטלים שום חלק והשתתפות במצוה עצמה, אלא מקבלים פניהם של מקיימי המצוה, והדברים צריכים לימוד והארה.

והנראה בזה כי הביכורים, הבאים בתורת 'קרבן' כאמור, אינם נידונים כקרבן יחיד אלא כקרבן ציבור. כלומר, כקרבן המובא בשם כל ישראל. ודומה הדבר לקרבן הפסח, שאף על פי שכל אחד ואחד מביאו משל עצמו – מכל מקום אנו מוצאים בו גדרים ופרטי דינים של קרבן ציבור משום שהוא בא בכנופיא (עיין יומא נא.), כלומר שהקרבן הוא בשלש כתות, והוא נאכל בחבורה. ובטעם הדבר נראה, משום שאין הפסח בא על עניינו של הפרט כשאר קרבנות היחיד, אלא על עניינו של הכלל – "על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים" – אלא שאופן הבאתו של קרבן זה הוא על ידי כל יחיד ויחיד.

וכדוגמת הפסח כן נראה גם לגבי קרבן הביכורים, שבשונה מתרומות ומעשרות הבאים מתוך פירותיו של הפרט לבדו, הרי שהביכורים באים על ארץ ישראל שהיא נחלת הכלל, ולכן, אף על פי שכל יחיד ויחיד מחוייב בה בפירותיו, הרי שאופיו של קרבן זה כקרבן ציבור הוא, וכל מביאי הביכורים מצטרפים זה לזה, משום שבפירותיהם חולקים הם ארץ אחת, ואף שאר יושבי הארץ שאינם משתתפים בפועל במצוה זו, כשהם רואים את מביאי הביכורים עולים לירושלים, הרי הם רואים בהם שלוחים דידהו, ובצאתם להקביל פניהם הרי הם מבטאים ענין זה, שביכוריהם של אלו – לא מטעם עצמם הם, אלא באים בשם כל ישראל היושבים על אדמתם.

וזהו שאמרו בביכורים (תוספתא ביכורים פ"ב ה"ח) - **לא היו עולין יחידים יחידים אלא פלכים פלכים.** שאף שהביכורים כשרים לבוא ביחיד, הקפידו להתקבץ יחדיו מכמה מקומות כדי להדר ולהביאם בציבור, וכיוצא בזה מצינו בקרבן הפסח, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות קרבן פסח פ"ב ה"ב) **יחיד ששחט את הפסח לעצמו כשר... ומשתדלין שלא ישחט לכתחלה על יחיד, שנאמר 'יעשו אותו'. וכדאיתא בגמרא (פסחים צה.) שאין שוחטין את הפסח על היחיד - דכמה דאפשר לאהדורי מהדרין.**

ומעתה יבואר היטב מה ענין 'ברוב עם הדרת מלך' אצל מצוות הביכורים, כי בשונה מכל מתנות הכהונה, או העלאת מעשר שני ורבעי,

שאינם אלא מצוות היחיד, הרי שהביכורים באים בשם כלל הציבור, והשתתפות 'רוב עם' במעמד קיום המצוה אינה ביטוי של כבוד גרידא, אלא תוספת הידור בעיקר קיומה.

ואותו הטעם מצינו גם בקרבן הפסח, בריבוי הכהנים שנטלו חלק בהולכת הדם. כמו ששינוי (פסחים טז.) **הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב... שחט ישראל וקבל הכהן, נותנו לחבירו, וחבירו לחבירו, ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן וכו'.** ואמרו בגמרא (שם טז:) **מאי קא משמע לן - הא קמשמע לן 'ברב עם הדרת מלך'.** והדברים מקבילים להפליא למצוות הביכורים, שאף קרבן הפסח מיוחד הוא משאר קרבנות, שאינו בא על עניינו של היחיד, אלא בשם כל ישראל, ורוב העם מהווה תוספת הידור בעיקר עבודתו.

ב. ושמח בטנא ... ולקח הכהן הטנא מידך
(כו, ב-ד).

דרשו חז"ל (ספרי רצ"ח) **ושמח בטנא - מלמד שטעונים כלי.** וכתבו המפרשים, שטעם הדבר הוא משום כבוד המצוה.

אולם לפי מה שנתבאר לעיל כי הביכורים 'קרבן' הם, נראה כי הכלי הנצרך בכאן הוא מדיני הקרבן, שכשם שמצינו בדם הקרבנות שטעונים כלי, והמנחה טעונה כלי - כל אחד לפי עניינו - כך גם הביכורים טעונים כלי. והגם שאינם טעונים כלי שרת ממש כקרבנות העולים על המזבח, הרי שהטנא המחזיק את הפירות הוא המשמש כאן בתורת כלי.

על מהותו של הכלי המשמש לביכורים שנינו (ביכורים פ"ג מ"ח) - **העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב והעניים מביאים אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, והסלים והבכורים ניתנין לכהנים.** ובגמרא (ב"ק צב.) מבואר שהסלים הניתנים לכהנים הם רק סלי הנצרים של העניים, אבל קלתות הכסף והזהב של העשירים אינם ניתנים לכהן אלא חוזרים לבעליהם. ומכאן אמרו 'בתר עניא אזלא עניותא'.

והנה מתוך שהבדילו בין סלי הנצרים לבין כלי הזהב, משמע לכאורה שנתנית הטנא לכהנים אינה חובה, ולעולם גם העני רשאי לדרוש את שלו, אלא כך היה מעשה, שהעניים היו נוהגים להשאירם אצל הכהן ולא הקפידו עליהם מחמת מיעוט חשיבותם, בעוד שהעשירים היו חסים על כליהם היקרים והקפידו להשיבם לידיהם. והדבר נראה תמוה, כלום עובדא בעלמא משמיענו התנא, והלא לפי זה נמצא שלא נתחדשה כאן שום הלכה, אלא משפט אחד הוא לעשיר ולעני, שברצותו מחזיר את הטנא לעצמו

וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש".

והנראה לבאר בזה, כי מאחר שהביכורים הם המתנה הראשונה מפירות הארץ, הרי שבמעמד זה עדיין אין השעה ראויה לבקש על העתיד, אלא עיקר עניינה של מצוה זו הוא הודאה על העבר, וכמו שכתב רש"י: "ואמרת אליו, שאינך כפוי טובה". שכאשר יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, אף בטרם זכה ליהנות ממנה, הריהו כבר מודה ומשבח לה' הנותן לו את הארץ הטובה.

הבקשה על העתיד באה אפוא דווקא באחרית הכל, כאשר הושלמה תקופת מעשרות שלמה, וכל היבול שהוציאה השדה במשך שלש שנים כבר נלקט ונאסף, והופרשו מהם תרומותם ומעשרותם עד שהגיע שעת ביעורם, שעה שכל המתנות נמסרות לידי הראויים להן – התרומה לכהן, המעשר ללוי ולעני וכו' – או אז ראויה השעה להתוודות על קיום כל המצוות כמשפטם, ובשכר זאת גם לצרף בקשה על העתיד – השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו וגו'.

ולפי זה נמצא, כי הקריאה על הביכורים והידידי על המעשרות, לא ללמד על עצמם באו, אלא הם מוסבים על כל המתנות המופרשות ומורמות מפרי הארץ לה', אלא שלא חייבה תורה קריאה וידידי על כל מתנה ומתנה במיוחד, כי אם בראשית הכל ובאחרית הכל: הביכורים וההודאה על העבר בתחילתם, וביעור המעשרות ובקשה על העתיד בסופם.

נערך ע"י הרב דוד אנשין

ולפי זה נראה לבאר הבדל דינים של סלי הנצרים – מדינים של קלתות הכסף והזהב, שכן סלי הנצרים עיקרם עשוי מין שגידולו מהארץ, והרי הם ניתנים לכהן כמשפטם, אבל קלתות הכסף והזהב, אף על פי שתוכם עשוי עץ, הריהו בטל לגבי ציפוי הזהב העולה עליו בדמים הרבה. ולכן, במקום שאתה בא לדון על מהות הכלי – הרי זה נחשב ככלי עץ, שזהו עיקר חומר עשייתו, וציפוי אינו אלא נטפל אליו, ואין זהבו מבטל ממנו תורת כלי עץ להבאת הביכורים בתוכו. אך במקום שאתה בא לדון בענייני בעלות וקנין – הרי רק חלק העץ שבכלי הוא הגורם לו להיות מתנה לכהן, אבל הזהב עדיין נתבע על ידי הבעלים, וכיון שמצד השוויות חלק הזהב הוא המכריע, מוחזר הכלי כולו לבעלים.

ג. ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו (כו, ב). ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגו' שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני; השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל (כו, יג-טו).

פרשת 'קריאת הביכורים' ופרשת 'ידידי מעשרות' נסמכו זו לזו, והמשותף ביניהם הוא הארץ והמצוות התלויות בפירותיה. ואכן בשניהם מוקדשים הדברים לברכת הארץ אשר נתן לנו ה' לנחלה, אלא שבביכורים – דברי הקריאה כוללים רק הודאה על העבר – החל ב"ארמי אובד אבי" וכלה באמרו "ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש". ואילו בוידידי מעשרות, אינה נכללת שום הודאה על העבר, אלא בקשה על העתיד בלבד – "השקיפה ממעון קדשך מן השמים

וברצותו מניחו לכהן.

אלא הנראה בזה, כי נתינת סלי הביכורים לכהן היא אכן מעיקר הדין, והדבר נלמד מן הכתוב "ולקח הכהן הטנא מידך" (וכן משמע בכסף משנה הלכות ביכורים פ"ג ה"ח). וטעם הדבר מבואר, כי הכלי מהוה חלק מכלל המתנה, כי מאחר שהפירות שהובאו אל הכהן נתונים בתוך הטנא, הרי שמסירתם לידי הכהן כרוכה גם במסירת הכלי המחזיקם, אשר נטפל ונגרר אחר מה שבתוכו.

וכעין ענין זה מצינו במקו"א ('תורה ודעת' גליון 49 פרשת צו תשס"ז) בפרשת חזה התנופה ושוק התרומה. שם ביארנו בארוכה כי החזה משמש ככלי קיבול להנפת החלב הניתן עליו [ואף בזה נראה טעם הדבר, לפי שהחלב המונף לפני ה' קרבן הוא, ולכן הוא טעון כלי]. ולאחר שהחזה הובא ושימש לצורך התנופה, והכהן הקטיר את החלב שבתוכו על המזבח, קבעה תורה כי החזה שאינו קרב – ישאר בידי הכהנים ויהא להם למתנה. עיי"ש.

ובספר 'צפנת פענח' להגאון מרומאצ'וב (מס' מכות עמוד סא), הוכיח כי הטנא המשמש ככלי לביכורים – עליו להיות ממין עץ, שגידולו מן הארץ. שכן בירושלמי (ביכורים פ"ג ה"ד) בעו 'מהו להביאן בתמחויין של כסף', ומסקנת הירושלמי שם שאי אפשר להביאן בכלי מתכת. ומה ששינוי שהעשירים מביאים בקלתות של כסף וזהב, עיין פירוש המשניות להרמב"ם (ביכורים פ"ג מ"ח) שלא היו אלא מצופים כסף או זהב, אבל תוכם עץ היה. עכת"ד. נמצא אפוא, כי לא זו בלבד שהכלי נטפל ונגרר אגב הפירות, אלא הטנא עצמו מהוה חלק 'מן האדמה' שמתוכה עולים הביכורים, והוא ניתן לכהן מצד אותו הענין שהפירות עצמם ניתנים לו.

מכון קהל עדת ירושלים

בשורה משמחת

בשבח והודיה להשי"ת

הנגנו להודיע לכל תלמידי הקהילה הקדושה ולכל שוחרי התורה

כי הופיע ויצא לאור

לקט מאמרים ושיחות

בן מלך

מתורתו של רבינו שליט"א

כרך א' על ענייני אלול ראש השנה עשי"ת ויום הכיפורים / כרך ב' על ענייני חג הסוכות

ניתן להשיג במוצ"ק לפני אמירת הסליחות בבית המדרש המרכזי

ואצל הנציגים בבתי הכנסת ובחנויות הספרים המובחרות (לאברכי הקהילה ניתן שלם דרך ההו"ק)

בברכת כתיבה וחתומה טובה

המוחזר: כרך א' 30 ש"ב כרך ב' 50 ש"ב

ימי ההרהורים

הימים הללו הם ימים של התעוררות רחמים מלעילא, וידו פתוחה לקבל שבים. וכפי שהיה בימים ההם כדאיתא בחז"ל – 'ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים - מה ראשונים ברצון אף אחרונים ברצון' (ברייתא דסדר עולם פ"ו מובא בתוספות ב"ק פב. ד"ה כדי) כלומר שכבר יש בארבעים יום הללו מעין הארת יום הכיפורים שהקב"ה נרצה לסלוח ולקבל בחיבה את השבים אליו. וכל שענייני בראשו ישיש וישמח על הזדמנות זו הבאה אחת בשנה, וינצל ימי הרחמים והסליחות הקדושים הללו, וישוב אל ה' וירחמנו כי ירבה לסלוח.

ובמשנה ברורה – 'והוי עת רצון, ואיכא אסמכתא מקרא 'אני לדודי ודודי לי' ר"ת אלול וס"ת עולה מ' כנגד ארבעים יום מר"ח אלול עד יו"כ, כי באלו ארבעים יום התשובה מקובלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה' (הקדמת סימן תקפא) מבואר בדבריו שענייני המיוחד של חודש אלול הוא מצד ארבעים יום שלקראת יום הכיפורים, שבהם הוא עת רצון ורחמים לקבל התשובה באהבה.

וכן לגבי תקיעות השופר של חודש אלול איתא בטור – 'תניא בפרקי דר"א, בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה משה עלה להר, שלא יטעו עוד אחר ע"ז, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים טז) 'עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר'. לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה ובכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס ג) 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו' (אר"ח סימן תקפא). הרי שהתקיעות בחודש אלול יסודם בעליית משה להר בכדי לקבל את הלוחות האחרונות שניתנו ביום הכיפורים.

ויש להתבונן עוד כי אין זה רק עת רצון והזדמנות יקרה שהתשובה נוחה להתקבל, אלא יש גם חיוב לבוא להתכפר לפני ה', שהרי מצוות היום של יום הכיפורים הוא להתכפר ולהיטהר לפני ה', ע"י תשובה ובקשת סליחה מאת ה', והנה התשובה תלויה בלב ובנפש, ואף שמצינו שישוב האדם ברגע אחד ויהיה צדיק גמור (קידושין מט:), אולם באופן רגיל נצרך האדם לתקופה מסויימת של התבוננות והתחזקות עד שהדברים חודרים אל לבבו. ולשם כך ניתנו ארבעים יום הללו שיכין האדם את לבבו לקראת יום הכיפורים ויטהר את עצמו, עד שביום הכיפורים אכן יהיה לבבו זך וטהור, 'לפני ה' תטהרו'.

ג) נוסף על התשובה וההתעוררות בחודש אלול מצד 'יום הכיפורים' ומצד 'ראש השנה', יש הרגש נוסף בחודש זה מצד סיום השנה.

כי בהיותו החודש האחרון בשנה, מוטל על האדם לתקן את מצבו ולשפר את מעמדו וישוב על חטאיו וימחה אותם כאילו לא היו, ויתקן את דרכיו. וכדאיתא בקדמונים שישנם ארבעה זמני תשובה, בכל יום בערב לפני שינתו וכמו דאיתא באר"ז"ל להתוודות ולשוב בתשובה בק"ש על המיטה. וכן בכל יום שישו הוא זמן תשובה על כל השבוע החולף. וכן בסוף כל חודש בער"ח הוא זמן תשובה על כל החודש, והוא הנקרא 'יום כיפור קטן'. וכמו

ההתעוררות והתשובה בחודש אלול באה מכמה טעמים ויש בה כמה גוונים.

א) עניין אחד בעבודת חודש אלול, הוא מצד ההכנה לקראת 'ראש השנה' בו הקב"ה שופט את כל הארץ, וצופה ובוחר כל מעשי אנוש ומעללי יצרו, וכפי מצבו נקבע דינו לגבי השנה הבאה ולכן מקדימים ומתכוונים בבקשות ותחנונים, ומתעוררים בתשובה לתקן כל איש בדקי נפשו כדי לבוא ליום ראש השנה זכאים ונקיים, ונהיה ראויים שיכתבנו לשנה טובה ומאושרה. שהרי בכדי לזכות בדין עליו להעביר את חטאיו ולהרבות זכויות. ומי שאך דעת בקרבו יחילו מעיו ויעשה כל מה שביכלתו, בטרם יעברו הימים הללו, שאחר גזר דין אפילו יביא כל אילי נביות אין מועיל לו כי אם בצעקה גדולה ותפילות רבים כדאיתא בחז"ל (ר"ה יז:).

ויש לדעת שאין זו רק עצה טובה, אלא אלו הדברים מתחייבים מתוכן מצות היום של ראש השנה, שכן מצוות תרועת שופר עניינה (כמו שביארנו במקו"א) כדי שיע"ז יזכור ה' אותנו לטובה ביום הדין. וא"כ הרי ההרחבה והשלימות של המצוה היא, שנעסוק גם בשאר עניינים המביאים לזכות אותנו בדין דהיינו תשובה ותחנונים.

והוא מה שכתבו הקדמונים שראשי תיבות 'אלול' - 'אני לדודי ודודי לי', כלומר שעל ידי פעולותינו שאנו עושים כדי להתקרב אל הדוד בחודש אלול, בחינת 'אני לדודי', תתעורר אהבתו אלינו ביום ראש השנה, בחינת 'דודי לי', שיזכרנו לטובה, ובבואו לקבוע את דיננו יזכור את ברית האהבה אשר לו אתנו.

וכן תקיעת השופר שבחודש אלול הובא בדרכי משה (טור אר"ח סימן תקפא) סמך ורמז מהפסוק 'תקעו בחודש שופר דמשמע חודש שלם'. והנה פסוק זה בפשוטו קאי על ראש השנה, ולפי רמז זה משמע שגם התקיעות בחודש אלול הם מצד ענייני של ראש השנה.

ההתעוררות לתשובה ותיקון המעשים לקראת ראש השנה שני גוונים לה, גם מצד עצם התשובה שהאדם מטהר עצמו לקראת יום הדין כדי שיצא זכאי בדין, שהרי הכל תלוי רק במעשים, וכאשר שב האדם בתשובה כראוי אין זוכרים לו את מעשיו הרעים. וכן עצם התשובה מביאה עליו חסד ורחמים ונעשה אהוב וחביב לפני השי"ת.

אולם עוד יש בכך מעצם עבודת 'ראש השנה', שהרי במעשה התשובה מקבל על עצמו עול מלכות שמים, לשמוע בקול השי"ת לשמור כל מצוותיו וללכת בדרכיו. ונמצא מקיים בזה - 'אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם', שזו המלכה אמיתית, כעניין דאיתא בזוהר 'דממליך קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה'. ובכך גם גורם לעצמו זכיה בדין, שהרי על ידי ה'מלכיות' זוכים 'לזכרונות' שהקב"ה יזכרנו לטובה ביום הדין.

ב) עניין נוסף ישנו בהתעוררות של חודש אלול, מצד 'יום הכיפורים', שכן בראש חודש אלול עלה משה למרום לבקש מחילה על עוונות עם ישראל עד שנסלח להם ביום הכיפורים, ולכן ארבעים

והפליחות

אמנם יש עוד דבר שגם הוא נכלל בדרכי התשובה והיינו דאפילו כאשר אין יודע על עצמו שום חטא בכל זאת צריך לפשפש במעשיו ולמשמש בדרכיו וכדכתיב 'נחפשה דרכינו ונחקרה'.

והפשפוש במעשים יש בו שני אופנים.

האחד לחקור אחר מעשיו וחלקי עיסוקיו, ולחפש היטב האם יש בהם צדדים של עוול או חסרון. איך הוא סדר השכמתו ואיך הוא סדר יומו. איך הם ענייני אכילתו ואיך הם דרכי עסקיו. כיצד הנהגתו עם בני ביתו וכיצד הוא מתנהג עם שאר בני אדם. כיצד הוא סדרו בערב שבת וכיצד הם תהלוכותיו בשבת קודש. מה מצב הגותו בתורה ומה מצב עמידתו בתפילה. מה מצבו באמונה ובטחון ומה מצבו בצדקה וחסד. מה עם 'סור מרע' קנאה תאוה וכבוד ומה עם 'עשה טוב' זהירות במצוות ודקדוק בהלכה. וכדומה. ויעיין היטב בכל כוחו וישמרם לעשותם ולקיימם בכל לבבו ובכל נפשו.

עוד יש הנהגה נשגבה והיינו לפשפש לעיתים, ביסוד עצם דרכו האם היא נכונה, האם לא טעה בכל התייצבותו על הדרך הזו, האם לא הלך אחר סיבות צדדיות והתרחק מן האמת. האם עליו לשנות את כללות מבטו וכל הרגליו. וצריך בזה התבוננות עמוקה משוחררת מנגיעות ושוחד, ויהיו עיניו אל ה' שיהיה בעזרו וינחהו במעגלי צדק. וכשיעמוד על האמת, אל יהסס לשנות כיוון בחיים ולהלך בנתיב חדש אשר לא הורגל בו, ומן השמים וודאי יסייעוהו ויוליכוהו במסילה אשר תביאהו לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו.

והנה נוסף על זה שמוטל על האדם לבקר תמיד את דרכיו ומעשיו ולסקל מהם כל שגיאה ושיבוש, ולנכש את שדהו מעשבים שוטים, ולנטר שאל יעלו בה חרולים וקמשונים. יש לו לשום עין ולפקח על כל דרכיו, שלא יהיו ענייניו מלומדה, ואדרבה בכל עת להתחדש ולהתרענן התרענונות כללית, וכפי שאמרו במדרש 'תקעו בחודש שופר' - 'חדשו מעשיכם'. שיהיו כל מעשיו מחמת התעוררות אמיתית מתוך שייכות וחיות בעצמו של כל דבר, ולא יהיה מיושן ורדום בעבודתו יתברך.

ובכלל, יש לו לאדם לחוס על עצמו ולהיות נאמן לנפשו ולא להסתפק בקטנות שהתהלך בהם עד היום אלא לשאוף ליותר, ולהיות עניו נשואות ליתר שאת ויתר עז בין בתוקף הזהירות ובעיקר באיכות המעשים. ויאמר לעצמו עד מתי אדשדש באותו מעגל רדוד, האם עדיין לא הגיע הזמן לפרוץ קדימה למדריגות נעלות ונישאות. ויכוון עצות בנפשו כיצד ניתן להתקדם ולהתעלות בדרכים המתאימים לנפשו ושורש נשמתו. טרם יעבור הזמן ויגיעו ימים אשר אין בהם חפץ.

ובמיוחד כאשר מתחילה תקופה חדשה, הוא זמן להתחדשות. וכשם שמשנה את עצמו ונכנס לסדר חדש של עבודה ותוספת מעלה, כך גם מן השמים ישנו את כל הגזירות לטובה בתוספת מעלה וברכה ויחדשו עליו שנה טובה ומתוקה לחיים טובים ומאושרים.

כן בכל שנה החודש האחרון - חודש אלול, הוא זמן תשובה על כל השנה. והיינו משום שסוף כל פרק זמן הוא עת נכון לתקן ולשפר את כל פרק הזמן, דכל עת שהזמן נמצא עדיין ניתן בנקל לתקנו, וחלילה להניח לפרק זמן זה לחלוף ולעבור כשהוא בלתי מתוקן.

ד) עוד יש סיבה לתשובה בזמן זה, שלרגל ביאת השנה החדשה, על האדם להתחיל דף חדש נקי מכל חטאי העבר, ועצם הדבר שתקופה חדשה באה עלינו, היא סיבה לכונן עצמו על מצב נכון עם חיות מחודשת והתלהבות טהורה, וימי אלול הם זמן להתנקות מכל העבר ולחשב חשבון נפשו ולתקן כל מה שצריך תיקון, בכדי להתחיל את השנה החדשה בהתחדשות וטהרה וזיכוך מלא.

ויש בעידן זה גוון נוסף, שכל ימות השנה האדם נכנס לשיגרה, ותרדימת הזמן משכיחה ממנו מה הם העניינים החשובים באמת, ומרוב טירדות שוקע בצרכיו וענייניו הגשמיים. וכאשר חולפת עוד שנה ומתקרבת לסופה, הרי זה מעורר להתבונן כיצד ימיו חולפים ועוברים, והנה הוא רחוק מלמלאות תפקידו, וזו סיבה נוספת להתחזק ולהתעורר, לתקן דרכיו ולהבטיח לעצמו כי מעתה יכוון צעדיו על המסלול הנכון בנתיבות התורה. ולא יניח לימיו ושנותיו לחלוף בבהלה, ולאבד את חייו.

וכעין מה שכתב הרמב"ם בטעם תקיעת שופר - **אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורר ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזבו כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה** (הלכות תשובה פ"ג ה"ד).

והחכם עיניו בראשו וכל נבון יעשה בדעת, להשהות כל הטרדות מענייני העולם ועסקי הגוף וכדומה ולדחות את הטיפול בהם עד לאחר עבור הימים הקדושים והמועדים, ולא יעסוק בהם כי אם מה שמוכרח ביותר ואין סובל דיחוי. כי הימים הנשגבים הללו צריך לנצל כל רגע מהם למלא אוצרותיו בשפע רוחני ורגשות קודש, וכן להרבות זכויות ולצרף ולטהר לבו לעמוד לפני ה' ולדבקה בו, [ועל ידי כך גם קרוב שיזכה להתברך ולהכתב לחיים טובים וממילא ייפטר מכל הטרדות המעיקות עליו]. והימים הקדושים הללו הנושאים בחובם אוצרות של רחמים ורצון, יכניסוהו אל התחלת השנה גדוש ומעוטר ברוח קדושה וטהרת הלב, קבלת מלכות שמים לעבדו בלבב שלם ובנפש חפצה, ויתחיל את התקופה החדשה מתוך שמחה מעוז חדות ה' כשחפניו מלאים בתורה וברוממות, נמרץ ומזורז לעלות במדריגות הסולם אשר ראשו בשמים.

והנה עיקר מצוות התשובה היא כאשר ידוע לאדם על כשלונות ופגמים שאז חייב לתקן את דרכיו ולשפר מעשיו, וגם מוטל עליו לבדוק אחר שרשי הכשלון ולקבוע לעצמו סדר וגדרים כיצד לא ישוב לזה עוד.

מדרכיו והנהגותיו ש

להזדקק להן בחריפות מבריקה, בזהירות ובעוקצנות היה מבקר את הידיעות הכוזבות והתכניות ההרסניות של המתנגדים למסורת ישראל.

שם ח"א עמוד שז

והרי תאור עשיר תוכן, מהתבוננותו והשתפכות נפשו של החפץ חיים, מתואר על ידי אחד מבני הישיבה. באישון לילה שעה שהכל מסביב נמו את שנתם, היה החפץ חיים מטפס על גבי המדרגות הצרות, ונכנס לעליית גגו, נעל את עצמו, לא הרשה לאיש להלוות אליו, ולא העלה אור. והיו לפעמים אי אלה מקורבים מתגנבים חרש, ונעמדים מול הדלת, כשמעברה השני היתה נישאת באופל הלילה ה'היטענות' עם הקב"ה. היה פותח בקול חד וברור - בתחילה היה מוסר שבח והודיה לה' יתברך על החסדים שגמל עמו, היה מפרט כל התרחשות בחייו וכל מה שאירע לו, וכל דבר היה מחשיב כזכיה גדולה, כחסד שלא היה זכאי לו.

משאך גמר עם מה שנוגע לעצמו לחייו, הוא החל לדבר אודות כלל ישראל.

וכאן נשתנה מיד לא רק סגנון דיבורו בלבד, אלא גם קולו. שוב חדל מלהיות מודה, הוא הפך תובע, הוא החל תובע מאת ה' כביכול את החוב שהוא חייב לעם ישראל, אף הוא החל לערוך חשבון, לפרט לפרוטרוט, ואז הדדה בחלל הלילה קולו החד, 'מה נתת לנו, אכן נתת לנו תורה, תורה גדולה קדושה נצחית, אך הן זו היתה בפנינו תורה סתומה חומש נעול' - זהו צידו האחד של החשבון.

עתה מגיע תורו של הצד השני - החוב.

'ומה עשינו אנו למענך', 'פתחנו את תורתך, הסרנו את המנעול

החפץ חיים היה משמיע את לקחיו המוסריים בישיבה בקביעות מדי שבוע בשבוע, בדרך כלל באור ליום ששי בשעה הקבועה ללימוד המוסר, מלבד שיחותיו בביתו פעמיים בכל שבת אחת בצהריים לאחר הסעודה, ואחת לפנות ערב לאחר הסעודה השלישית. לא היה בשיחותיו מן הדרוש, לא מעמקות החקירה והעיון הפילוסופי, וגם לא מרזי תורת הקבלה וטמירותיה, הקו הראשי והיסודי שבאמרותיו היה אמונה פשוטה ובהירה, בנויה איתן על מקראות תנ"ך ומאמרי חז"ל. לא עסק בנסתרות וברמזים ולא הביע חידות מני קדם, ביאוריו היו מבוססים על עומק הפשט, משליו וציוריו היו לקוחים מן החיים. לא הרים את קולו ולא הנמיכו חליפות, אלא המשיך מתחלה ועד סוף בדיבור חדגוני כדבר איש אל רעהו. אפילו בשעה שלבו המה בקרבו מרגשת פועלי און, היה קולו מלטף ומרגיע, דבריו הלבביים היו חודרים עמוק בלבבות שומעיו, ומעוררים שאיפה להתרוממות הנפש ולחיים מזוככים טהורים וקדושים. כל דבר שיצא מפיו הצטיין בפשטותו, ולא נמצא בו שום סבוך או קושי.

'החפץ חיים חייו ופעלו' חלק א' עמוד שלו

בהתעניינות היו מקשיבים לפניני אמרותיו הלבביות. הכל הרגישו כי החפץ חיים מעולם לא דבר סתם דברים בעלמא, או לשם תעמולה למען האמת, אלא שדבריו היו תמיד האמת כשהיא לעצמה, האמת הברה והחשופה ללא כחל וללא שרק. את דבריו שתו השותים בצמא גם כשהרגישו עצמם רפי אונים ובלתי ראויים להיות שותפים לשאיפותיו הנעלות לקדושה וטהרה.

שם ח"א עמוד שיג

החפץ חיים היה מכיר בכל סוגי הערמומיות שבני אדם עלולים

<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח משה לוצקין הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' והלכה' משפחת לוצקין</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח אליהו מינצברג הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת מינצברג</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח מנשה קליין הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת קליין</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו וגיטנו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח יעקב דרוק הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת דרוק</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח יעקב גפנר הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת גפנר</p>
<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח אליהו לוי הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' והלכה' משפחת לוי</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח ישראל רוזנברג הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת רוזנברג</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח פנחס פרוש הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת פרוש</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח משה אהרן הרצל הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת הרצל</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח יחיאל דוד סירוטה הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת סירוטה</p>
<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח משה מינצברג הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' והלכה' משפחת מינצברג</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח רבינוביץ הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת רבינוביץ</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו וגיטנו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח משה ולס הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת ולס</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח מרדכי ברנד הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת ברנד</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח אריה ליב סגל הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת סגל</p>
<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח מרדכי מינצברג הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' והלכה' משפחת מינצברג</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח דוד הירשמן הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת הירשמן</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח דוד לוצקין הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת לוצקין</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו וגיטנו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח שמעון חשין הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת חשין</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח יחיאל מן החר הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת מן החר</p>
<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח ישראל הירשמן הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' והלכה' משפחת הירשמן</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לאחינו וגיטנו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח ישראל למברג הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת למברג</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח בעריש קלצקי הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת קלצקי</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויר"ש הבה"ח אברהם הירשמן הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן הלכה' משפחת הירשמן</p>	<p>ברכת התורה נשגר בזה לבנו המופלג בתורה ויראת שמים הבה"ח ישראל הירשמן הי"ו לרגל התעטרו בכתרה של תורה זכה לתואר 'חתן תורה' משפחת הירשמן</p>

לחפץ חיים זיע"א

אמר פעם: העולם אומרים - יעדער נאר איז קלוג פאר זיך, און איך זאד, אז אסאך קלוגע, זיינען נאר'נים פאר זיך.

מכתבי הח"ח עמוד לח

את ביתו לא נהג במורא - - כי התהלך עמנו כרע, כאח, ודיבוריו ותוכחותיו היו משוחים בשמן, וכדרכו עם כל אדם. ולא הקפיד עלינו בשום פעם בשביל כבודו, רק בשביל כבוד שמים הוכיח אותנו לפעמים, אמנם לא הטיל אימה בשום פעם, ומכל שכן אימה יתירה.

דוגמא מדרכי אבי (לבן הח"ח) עמוד כה

לדעתי הקטנה עניין החיבור הזה (לקוטי הלכות קדשים) נשגב מאד, ואף על פי כן טרם הדפסתיו לא סמכתי על דעתי לבד, כי אם נתיישבתי עם גדולים הרבה שנזדמנתי להתראות עמהם, הבאים בהסכמה וגם זולת הבאים בהסכמה והסכימו לי וזרזוני לזה, וה' יודע לבבי כי לא לכבודי עשיתי ולא לכבוד משפחתי כי אם לכבוד ה' ותורתו ולזכות עם קודש בידעת התורה. ואם ימצאו אנשים גדולים ויראים שאין דעתם מסכמת לזה כ"כ כמו שכתב כתר"ה, מה אעשה, ידע כתר"ה כי על כל ענין חדש אי אפשר שיסכימו הכל בפה אחד ובשעה אחת, וכבר ראיתי זאת בנסיון ממני, וכן היה תמיד אף אצל רבותינו בדורות הקודמים, שאינני חשוב להיות אף עפר תחת כפות רגלם, שלא מצאתי לנחוץ להזכיר, במשך הזמן אקוה לה' שיראו הכל תועלתו.

מתוך אגרת החפץ חיים מובא בספר הח"ח חייו ופעלו

מחומשיך, נתנו לך את נביאנו, את חכמי התלמוד שלנו, את גאונינו, את התורה שבעל פה. ומה קבלנו תמורת כל זאת, צרות ורדיפות, מעונים אנו ונרדפים מארץ אחת לשניה'.

וכאן היה מפרט לפרטים במתינות פרק אחר פרק של מגלת היסורים היהודית 'ואנו לכל זאת לא שמנו לבנו, לכל מקום לקחנו את תורתך עמנו, לא את חיינו אלא את תורתך הצלנו מיד שונא, אנו נושאים אותה עמנו עד היום מחזיקים אנו אותה בתוקף את תורתך'.

כך היה מראהו של החשבון, וכאן החל תובע את החוב 'עד מתי נמתין עוד והרי שבורים ורצוצים אנו כחרס הנשבר, הה! התמצא עוד לב יהודי אחד שלם'.

ופתאום החל קורא אליו לעזרה את הצדיקים שכבר נחים בעולם האמת, כלפיהם היו לו טענות חזקות - 'ואתם היכן אתם, מדוע אתם מחשים, הרי אתם החייבים לתבוע את עלבוננו, נשמות קדושות הכבר שכחתן הכל. כך היה החפץ חיים טוען מדי לילה בלילה'.

שם ח"ב עמוד תקלז

באמונתו וציפייתו למשיח, דומה ולא היה שני לחפץ חיים בין צדיקי דורות רבים. דמעות רבות היה מזיל בתפילותיו על דבר המשיח. - - -

שבת היה היום היחיד שבו לא היה מחכה למשיח, שכן עלץ היה לבו בשבת, ומהי שבת אם לא יום מימות המשיח, השבת הלא היא מעין עולם הבא, לפיכך היה שואף שהשבת תימשך לעולם, שיהיה יום שכולו שבת וקדושה ומנוחה לחיי העולמים.

שם ח"ב עמוד תפו

זישרים נאווה תהילה

ברכות מאליפות לראש משביר האי גברא רבה צנוע ומעלי אשר באהבתו ונאמנותו לתורה יום והקים ומוביל את הקרן לעידוד העליה בתורה

הגאון רבי חיים שטרן שליט"א

רו"כ בית מדרש להוראה

יהי רצון שיוכה לרוב תורה וגדולה אושר ונחת, אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד, ויראה הצלחה בכל פעולותיו ובכל מעשי ידיו לזיוכי הרבים.

המברכים מקרב לב

חתני התורה וההלכה

ברכת התורה

נשגב בזה לבחורים החשובים והיקרים המופלגים בתורה ויראת שמים

הבה"ח **מרדכי ברנד** הי"ו

הבה"ח **משה גוטפרב** הי"ו

הבה"ח **משה אהרן הרצל** הי"ו

הבה"ח **שניאור רבינוביץ** הי"ו

הבה"ח **יעקב דרוק** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכו לתואר 'חתן התורה'

ארגון הבחורים בית שמש

ברכת התורה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **יהודה רבינוביץ** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת רבינוביץ

ברכת התורה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **משה אנשין** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת אנשין

ברכת התורה

נשגב בזה לאחינו וניסנו המופלג בתורה ויר"ש

הבה"ח **חיים זייבלד** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת זייבלד

ברכת התורה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **יהודה דייטש** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת דייטש

ברכת התורה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **מנחם שטרן** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת שטרן

ברכת התורה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **משה גוטפרב** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת גוטפרב

ונפתלי על מרומי שדה

נשגב בזה לבכנו המופלג בתורה ויראת שמים

הבה"ח **נפתלי חיים קלצקין** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

משפחת קלצקין

ברכת התורה

נשגב בזה לבן ידידנו החשוב, איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, הנגיד הנכבד, העומד לימננו בכל עת ובפרט בבניית בית מדרשינו

הרב **ישראל אהרן קלצקין** שליט"א

הבה"ח **נפתלי חיים** הי"ו

לרגל התעשרו בכתרה של תורה וזכה לתואר 'חתן תורה והלכה'

ועד קרן הבנין

קהל עדת ירושלים

בית שמש

דין דלתות הכלים בשבת

וכן על משקפים שנפל ידית אחת, נאסרו המשקפים בטלטול, מחשש שמא יתקע.

אולם לפי מה שנתבאר מהמג"א לעיל, היינו דוקא באופן שאיכא חשש שמא יתקע, אבל באופן שנשבר הגלגל או החלק שעליו מונח הגלגל או שנאבד הגלגל, וכן במשקפיים שנשברה עצם הידית או מקום חיבורה, וה"ה בכל אופן שצריך מעשה אומנות כדי לתקנו, לא חיישינן שמא יתקע, ומותרים בטלטול.

וכן אם נשבר כבר מער"ש והשתמש כך פעם אחת שוב לא חיישינן שמא יתקע כמבואר ברמ"א, ומותרים בטלטול.

והנה בשו"ע הרב בדין כירה שנשמש אחת מרגליה שאסורה בטלטול, הוסיף 'לצורך גופה'. ועיין תהלה לדוד (אות כ"ב) שדייק בדבריו דדוקא בטלטול לצורך השתמשות, הוא דנאסרה אבל לסתם טלטול לא נאסרה, אמנם הביא מהערוך דמבואר להדיא דאפילו לצורך גופה אסור. אמנם לעת הדחק כגון אם נפל הגלגל באמצע הרחוב ואם ישאיר את העגלה כך עד מוצ"ש יפסידנה לגמרי, יש שכתבו שאפשר בגוונא דא לסמוך על דברי הרב ולקפל את העגלה ולטלטלה כך עד הבית. אבל רק באופן שמקפלה דאז אינו בצורת שימוש, אבל להוציא את התינוק לחוד לא מועיל.

ובדין כפתור שנתלש מבגד בין בער"ש ובין בשבת לכאורה כיון דאיכא בו כל תנאי ההיתר שנתבארו לעיל היא מותר בטלטול, וכן הורו הרבה פוסקים. אמנם יש שכתבו דטוב להחמיר, א. משום דיש ראשונים דס"ל דצריך שיהא לו עכשיו שימוש מסויים, (אכן המ"ב לא פסק כן). ב. דצריך שיהא עומד להתחבר שוב לבגד זה דוקא, וא"כ תלוי באיזה סוג כפתור. יעויין שולחן שלמה ושלמי יהונתן.

וכפתור חדש שעדיין לא נתפר בבגד, לכאורה אסור בטלטול כיון שלא היה מוכן בביה"ש אגב בגד, והוא עצמו אינו ראוי לכלום, ולא נקרא עליו שם כלי אפילו כשהוא עומד להתחבר לבגד, (ויש לעיין).

ראוין ועומדים להתחבר בלא מעשה אומן. [ובתנאי שלא יהא חשש שמא יתקע, ויבואר להלן פרטי דיניו.]

וידיות של דלת או חלון אסורים בטלטול כדין דלתות הבית, וידיות של ארונות מטבח וכדומה המחוברים לקרקע או לקירות הבית, אסורים בטלטול כדין לול של תרנגולים.

וארון או שאר כלי שנהירים מלהניעם כדי שלא יפסד ויתקלקל, ידיותיהם אסורים בטלטול, כיון שגוף הארון הוי מוקצה מחמת חסרון כיס, כמבואר במ"ב סק"ח, ושוב לא הוי הידית מוכנים אגב אביהן, וחסר תנאי א'.

תנאי ד'

בשו"ע סעיף ט"ז איתא "כירה שנשמטה אפילו אחת מירכותיה אסור לטלטלה. הג"ה: וכן ספסל ארוך שנשמש אחד מרגליה כ"ש שתים דאסור לטלטלה ולהניחה על ספסל אחרת ולישב עליה אפילו נשברה מבעוד יום אא"כ ישב עליה כך פעם אחת קודם השבת".

ובמ"ב מבאר הטעם דחיישינן שמא יתקע הרגל לשם בחוזה לחברה ויהא חייב משום מכה בפטיש או משום בנין לאיזה פוסקים. ובאם ישב עליה פעם אחת מער"ש שוב לא חיישינן שמא יתקע.

וכתב המג"א הובא במ"ב שאם נשבר הרגל או נאבד דלא שייך בו שמא יתקע, אלא צריך לעשות רגל אחר ולזה לא חיישינן ע"כ מותר בטלטול.

ותמהו הפוסקים מאי שנא מסעיף ח' הנ"ל בדין דלתות הכלים דלא חששו לשמא יתקע. ובשולחן שלמה מבאר דהתם מיירי באופן שאינו מפריע לשימוש הכלי, משא"כ כירה שנשמש רגלה הרי זה מפריע לעצם השימוש, ולכן חששו שמא יתקע.

ולמדו מכאן הפוסקים על עגלת תינוק שנשמש גלגל, שנאסרה העגלה בטלטול מחשש שמא יתקע (ואפילו בנשמש רק גלגל אחד, כמפורש בשו"ע דנקטינן כהסוברים דאפילו באחת נאסרה בטלטול). ודנו הפוסקים אם גם הגלגל נאסר בטלטול או רק העגלה.

שאלה: ידית של דלת, חלון, ארון, או של שאר כלים שנפלו בער"ש או בשבת, וכן כפתור שנתלש, או עגלת תינוק שנשמש גלגל, האם מותרים בטלטול בשבת.

תשובה: בכדי להתיר טלטולם צריך שיהא בהם ארבעה תנאים, ואלו הן:

א. שיהא גוף הכלי מותר בטלטול בשבת. **ב.** שיהא החלק שנפל ראוי ועומד להתחבר עם הכלי. **ג.** שלא יהא גוף הכלי מחובר לקרקע. **ד.** שלא יהא חשש שמא יתקע בשבת. ונבארם אחת אל אחת בעז"ה במקורם בשו"ע ושאר פוסקים.

תנאי א' וב'

בשו"ע או"ח סימן שח סעיף ח' איתא – 'כל הכלים הניטלים בשבת, דלתותיהן שנתפרקו מהם נטלים בשבת בין נתפרקו בחול בין נתפרקו בשבת'.

ובמ"ב מבאר דבנתפרקו בשבת היתר טלטולם הוא משום דהם מוכנים על גבי אביהן כי עייל שבתא, ובנתפרקו בחול היתר טלטולם הוא משום דאכתי כלי הוא שראוי להתחבר עם הכלי, וע"כ מותר לטלטלם אפילו מחמה לצל ואפילו שאינם ראויים למלאכה אחרת כלל.

תנאי ג'

וכתב עוד המ"ב בשם הרמב"ם אבל בדלתות הבית או החלונות אע"פ שראויין לאיזה תשימש וככלי חשובים מ"מ כיון שלא הוכנו לכך אסורים בטלטול דסתמן עומדים להתחבר עם הבית, ולכן אסור בין נתפרקו בחול בין נתפרקו בשבת. (ליתר ביאור יעויין ביה"ל סעיף י').

עוד הביא המ"ב מהא דאיתא ב'אליהו רבה' בשם ה'אגודה' דדלתות לול של תרנגולים כדלתות הבית חשובין לענין איסור טלטול (כיון שהם מחוברים לקרקע).

נמצינו למדים דכלים וארונות המותרים בטלטול, ידיותיהם ושאר חלקים שנפלו מהם בער"ש או בשבת מותרים בטלטול באם הם

1. ובתוס' רי"ד כתב דצריך שיהא ראוי להתחבר בלא מעשה אומן, אבל אם צריך מעשה אומן אסורים בטלטול אא"כ ראויין למלאכה אחרת.

<p>ברכת מו"ל טוב שלוחה בזה לאחי היקר והחשוב, המהנדס הרגול הרב משה קלצקין שליט"א מייסד ת"ת 'זכור תורת משה' ומו"ס 'כני לבני' לרגל אירוסיו בנו החשוב חיים הי"ו עב"ג בשעת"מ</p> <p>ישראל אהרן קלצקין</p>	<p>ברכת מו"ל טוב שלוחה בזה לגיסנו היקר והחשוב החתן הבה"ח ראובן קניג הי"ו לרגל אירוסיו עב"ג בשעת"מ</p> <p>מאיר וינצברג</p>	<p>ברכת מו"ל טוב שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב הבה"ח חיים קלצקין שליט"א לרגל בואו בבית האירוסין עב"ג בשעת"מ</p> <p>ישראל הירשמן</p>	<p>ברכת מו"ל טוב שלוחה בזה לידידנו החשוב והיקר הרב דוד לוצקין שליט"א לרגל הכנס בנו היקר אליעזר הי"ו לעול תורה ומצוות</p> <p>בנימין בלוי-שמואל גרומן-דוד בלנדר</p>	<p>ברכת מו"ל טוב לאחי יקר רב תבונות ואציל המידות, המדריכנו באורחות וישר האמן רבי יעקב זייבלר שליט"א לרגל אירוסיו בתו בשעת"מ ולרגל הכנס בנו לעול תורה ומצוות</p> <p>יונתן פריסברג</p>
---	--	---	---	---

תשובות

שאלה

בעניין עטיפת הטלית של שליח ציבור האומר סליחות קודם אור היום, כתב המושג ברורה (סימן תקפא סק"ו) שיתעטף בטלית של חבירו, על פי דברי הט"ז דשמא הלכה כהרא"ש דכסות יום בלילה חייבת בציצית, ונכנס לספק ברכה, ולכן לא יקח טלית שלו, וגם לא יקח טלית של ציבור שהוא ג"כ שותף בו אלא יקח של חבירו. [ואף למחייב בטלית שואלה, כיון שאינו אלא לכבוד פטור מברכה.]

ותמוה דביאור הלכה בהלכות ציצית (סימן יד סעיף ג ד"ה שואלה) מסיק על פי דברי השערי אפרים והלחם חמודות [שהובא בבאר היטב סימן יח] שהעולה לתורה יכול ליקח טלית של הקהל, ואינו צריך לברך עליה, דזה אינו נקרא לבישה המחייבת בציצית כיון דאינה אלא לכבוד הציבור, וכן פסק במשנה ברורה (סימן יח סק"ה) דהמתעטף מפני כבוד הציבור אינו מברך, וכן נהוג עלמא. ומאי שנא שליח ציבור בסליחות שאינו יכול להתעטף בטלית שלו או של קהל הא אינו אלא לכבוד. ואכן הבאר היטב (סימן תקפא סק"ה) כתב דש"ץ בסליחות יתעטף בטלית ולא יברך [ומציין לדבריו הנ"ל בסימן יח], אבל על המשנה ברורה תגדל התימה שבהלכות ציצית (שם) פסק שאין צריך לברך על טלית הקהל כשמתעטף לכבוד הציבור, ובהלכות סליחות פסק כהט"ז, וצ"ע.

הרב פנחס גבירץ

בביאורי תורה לפרשת פינחס (גליון 82) מבאר רבינו שליט"א את ענין ברית השלום שניתנה לפינחס כגמול על קנאתו את קנאת השם, ומסיים שם שכעין זה מצאנו גם באלהו שתחת אשר קינא לשם נתכנה בשם מלאך הברית, וכמובא בפרקי ר"א שכאשר אמר אליהו להקב"ה קנא קנאתי לה' כי עזבו בריתך בני ישראל, אמר לו הקב"ה, לעולם אתה מקנא, קנאת בשמים וכאן קנאת, חייך שאין עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. ומכאן כינויו של אליהו "מלאך הברית".

והוא פירוש מיוחד במאמר שבפרקי ר"א, שכן בפשטות הלשון "לעולם אתה מקנא" לשון נזיפה היא, וחוב הוא שהוטל על אליהו עקב דבריו להזדמן לכל ברית מילה, וכן מפורש בזוהר פרשת לך לך - א"ל חייך בכל אתר דהאי רשימא קדישא ירשמו ליה בני בבשרהון אנת תזדמן תמן ופומא דאסהיד דישראל עזבו הוא יסהיד דישראל מקיימן האי קיימא.

וגם רש"י במלכים כתב שאחרי שאמר אליהו קנא קנאתי וגו' א"ל הקב"ה, אי אפשרי בנבואתך מאחר שאתה מלמד קטיגוריא על בני (ולכן תמשח את אלישע לנביא תחתך). והוא ממכילתא פרשת בא, ומובא ג"כ בזוהר שם - נתנין על מה אתענש אליהו קמי קב"ה, על דאמר דלטוריא על בנוי.

שוב ראיתי בפרישה יו"ד סוף סימן רס"ה שכתב על המאמר שבפרקי ר"א - נראה לי דלשבח א"ל הקב"ה כן, כיון שאתה מקנא לה' על מצות מילה נתן לו השי"ת זה לשכרו, ויש דורשין לגנאי כאילו א"ל השי"ת אתה מוציא לעז על בני שאינן מקיימן הברית, בעיניך תראה שמקיימן אותו. וכן משמע קצת הלשון ("חייך שאין עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך"). אבל קשה לומר כן שאלהו הוציא דיבה. ע"כ. אך כאמור מפורש בדברי רבותינו ז"ל שהיתה בדברי אליהו משום אמירת דילטוריא על בנוי של מקום.

ועל מה שנכתב שם בדברי רבינו שליט"א בפשטות שלפי קבלת חז"ל אליהו זהו פינחס, יש להעיר כי אין הדבר מוסכם אצל רבותינו ז"ל. ראה רש"י ב"מ קי"ד ע"ב על הא דא"ל רבה בר אבוא לאלהו "לאו כהן הוא מר מ"ט קאי מר בבית הקברות" שכתב - דאיכא למ"ד דאלהו הוא פינחס. וראה בתוס' שם שהביאו מתנא דבי אליהו ומד"ר שאלהו העיד על עצמו שהוא מבני בניה של רחל וא"כ לא היה כהן, ואעפ"כ לא ענה לרבה בר אבוא לאו כהן אנא, אלא דחה אותו בתשובה אחרת ע"ש. גם תנא דברייתא דשבעה קיפלו את כל העולם כולו (ב"ב קכא:) לא ס"ל דאלהו זה פינחס ע"ש ברשב"ם ובתוס'. וראה גם ברש"י סוטה יג ע"א על הא דאמרו שם "אלישע תלמידו של אליהו ואלהו תלמידו של משה" שכתב - ולא שלמד מפיו אלא תורתו של משה למדו לאלהו הרי שנקט רש"י בפשיטות שאלהו אינו פינחס.

הרב משה נפתלי דייטש

בגליון פרשת ראה (גליון 85) ביאר רבינו שליט"א בגדר דין שמיטת כספים שהדין הוא שרק חוב מחמת הלוואה נשמת אך הקפת החנות וחובי נזיקין וכדו' אינם נשמטים, וכתב שם לבאר ההבדל בין חוב הלוואה לשאר חובות, שהלוואה ניתנת לאדם הנצרך לתמיכה בשעת דחקו, וזקוק לתמיכה שלא ימוט, ותוכנה של מצוות שמיטה היא שכיוון שכבר עברה תקופה של שבע שנים ועדיין לא באה לו הרווחה צייתה תורה לשמוט החוב.

נראה לפ"ז לבאר תימה רבתא בדין שמיטת כספים, שהדין הוא שהקפת החנות שזקפה עליו במלוה נשמטת בשביעית, ולכאורה אין מובן דבר זה שחוב שיסודו הקפת החנות יהפוך לחוב של מלוה, שהרי חוב מלוה וחוב של הקפת החנות חלוקים בעצם ענינם שהלוואה הוה תביעת ממוני גבך, והקפת החנות הוה תביעת דמי מקח, וא"כ היאך נחפכת הקפת החנות להיות בגדר של הלוואה שהשביעית משמטתה.

אכן לפי המבואר בדברי רבינו שליט"א שטעם הדבר שהלוואה נשמטת בשביעית ענינה לחון ולחמול על בעל החוב שלוח בשעת דחקו, לפי זה מובן שפיר דחכי נמי בהקפת החנות שזקפה עליו במלוה, דאף דחוב הקפת החנות סתמא אינה משמטת היינו משום שאין זו הלוואה מחמת דוחק, אלא דכך הוא מנהגו של עולם שקונים מעט מעט וכשנצטרך לסכום גבוה משלם, אך כאשר זה הקונה נדחק ולא עלתה בידו לשלם החוב וזקפה לו במלוה, הכי נמי שוה דינה כהלוואה ונשמטת בשביעית.

הרב דוד הירשמן

מה שכתב רבינו שליט"א במדור ביאורי תורה לפרשת עקב [גליון 85], כי לכתחילה יש לברך מיד אחר הסעודה - בשעה שהשביעה היא עדיין בשלמות, נראה כי באמת היא הלכה מפורשת בגמרא.

המשך בעמוד אחרון

הדסים אל

דברי הסבא קדישא נסכו רוח חדשה בליבו של ר' קלמן חדות הקדושה הצהירו פניו. ואגב היראהוירי זרק הצצה חטופה ב'מדאני אסא' ויאמר בליבו הלא גם בדי הדסים הללו אשתקד לא היו מרשימים כל כך כבהאי שתא הצמאה למצוא כאלה. ויפן וילך לדרכו ופניו לא היו לו עוד.

דמותו של ר' קלמן הותירה תלמים בלב הצעירים כי אונם שמעו את שאגת הלבאי ונהמתו כנהמת ים. בחלל החדר ריחפה שאלה נסתרת - אכן משלו של הח"ח מטה עוז הוא בידיו של ר' קלמן להמשיך עליותיו ביתר שאת אך האם הצורבים הבינו הנמשל כראוי ולא נזרקה בהם 'בינוניות'.

רוח של תשרי נושבת בין ענפי ההדסים, מפיצה ניחוחם הערב בכל החדר, ומעירה מחשבתם וזכרונם בא לפניהם כי הם יושבים על מדוכת ברירת ההדסים, להבדיל בין הדס מהודר לשאינו מהודר ובין האגודה הניטלת לשאינה ניטלת, והכל אל מול פני הח"ח, אשר עיניו בעת הזו נעוצות במשנתו הברורה.

אז הבדיל רבם, ויאחז באחד ההדסים והנה מראהו ירקק אפרפר, אשר במבט חודר ניכרו בו רישומי יפיו, מעת הקטיפ טרם עברו עליו הרפתקאות הדרכים. הגביהו הח"ח, למול עיני התלמיד ועיניו עודנה מביטות במשנה ברורה, וישאל אותם מה טיבו ודינו של זה, ויענו כאחד: 'כמוש' הוא, וקיימא לן 'כמוש' הדר הוא. כוח יפיו של ההדס רב הוא ואינו פג גם בכמיותו.

סגור ליבו, גנוחי וילולי, ובכה יבכה, ויאמר לו למה תבכה ולמה ירע לבבך הלא טוב אתה לה' מעשרה בנים - העומדים לפניו במצוות אנשים מלומדה. כי ענתה בן צדקתך, וריח לבן הטוב נודף כצלוחית של פליטון, ניחוחך עולה לשמים ומביא ישועה לכל ישראל.

ויען ר' קלמן ויאמר על דא קא בכינא, על האי שופרא, של מצוות שאני עסוק בהם, דבלו בארעא, ונדבק בהם עפר היצר והרפיון, - כי מלאכת ה' אינה נעשית כראוי, וקצרה ידי בעבודתו יתברך, ועל זה דוה ליבי כי אף כי אערוך ואצפה לו בלילה, בבוקר הנשמה שוממה, כי גם בהר הקודש הלכו שועלים, מחשבות וטרדות מתפרצות לתוך התפילה, עבודת הלב. אוי אוי.

הסבא קדישא פנה אליו וידבר אל ליבו וינחמנו ובקול מעודד ולבבי התחנן לפניו: לאט לך, ר' קלמן, עבדו את השם בשמחה, כתיב. עליך לרקוד משמחה ששם חלקך באחוזה יראי ה' הלא יודע אתה בצערך של ישראל, שנעשו עדרים עדרים ומסתלקין מן הקדושה. ובוודאי הקב"ה שש ושמה בשרידי יראי ה' וחושבי שמו, משל למלך אשר בשנות שובע רצויות לפניו רק תבואה נקיה וברה, אך בשנות בצורת הוא מחזר גם אחרי תבואה המעורבת בעפר ובצורות. כך בזמנינו שיש לדאבוננו בצורת של עבודת ה' שמח הקב"ה בפעליך הנעלים אפילו אם לטעמן אינם נקיים דיים. ר' קלמן, אם הרבוננו של עולם מרוצה למה שאתה לא תהיה מרוצה !?

שלושה מבני ישיבת ראדין יצאו לדרכם שלוחי מצווה הם להביא הדסים למצוות הלכיתה בחג הקרב ובא. שנה זו לא היתה רוויה בהדסים, וביאו ממרחק לחמם אגודה של ענפי עבות. שמחתם היתה מהולה בדאגה לשלום ענפיהם החביבים, ובליבם תפילה שישמרו גידולי המצווה על טריותם ורעננותם, ולא יקמלו ולא יבלו מטלטולי הדרכים.

עתה בימים של בין כסא לעשור, מיהרו לביתרבים להציג לפניו את אוצרם, בתקווה שימצא בם דבר נאה ומתקבל, ויכנסו לבית קדשו של הסבא קדישא החפץ חיים זי"ע, ובשורה בידם, הס"ק האיר פניו, וברטט של קדושה קיבל את אגודת הדסים, נטלם בידו ובחיבת הקודש התיר את האגודה לנגד עיניו, ויחל להתבונן בה, ומפיו יצאו התיבות, תיו ריש ממ ויו, ומיד נפתח לפניו ספרו משנה ברורה, חלק ו', והספר פתוח ב'דיני הדס'.

מראה פני הצדיק - העומד בין ההדסים - נשקפים כמו שחר, עיניו ברות כחמה, ומבטו מרצד חליפות: בין הענפים הריחניים, לבין אגודת תלמידיו-שלוחי המצווה, ולבין אותיות הזהרות בין שיטי ספרו - מעשה ידי להתפאר. את החיזיון המרהיב הלזה קטעה לרגע נקישות רפות שנשמעו מהדלת.

הנה נכנס ר' קלמן הנודע לתהילה איש גיבור חיל במלאכת יראת ה', ממשפחת ה'חפץ חיים'. הסבא קדישא כהנא רבא יושב על הכסא בהיכלו, שומר את פי אורחו, וממתין למוצא פיו, ר' קלמן פתח

<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לאחינו וינסמן היקר והחשוב גרים באורייתא תדירא</p> <p>החתן יצחק הירשמן הי"ו</p> <p>לרגל אירוסיו עב"ג בשעתו"מ</p> <p>משפחת הירשמן</p>	<p>טנא מלא ברכות</p> <p>נשגב להאי גברא יקירא, אשר ידיו רב לו בחינוך ילדי ישראל רבות בשנים</p> <p>ה"ה המנחם הדגול הרב משה קלצקין שליט"א</p> <p>מייסד תלמודי תורה זכור תורת משה ירושלים</p> <p>לרגל אירוסיו בנו בשעתו"מ</p> <p>יה"ד שהיווה יעלה יפה, ויזכה לרווחת רוב נחת, דורות ישרים מבורכים בבנין עז עד.</p> <p>דוד דולובסקי - אריה בונד - דוד קרישנסקי - נפתלי הרצל</p> <p>משולם פרידמן - אריה הולצמן</p>	<p>ברכת מאלופות</p> <p>כלב רוגש נבדק את ילדיו ונאורו מגדולי המורים בבית מדרשו נמן לחש בסוד ישרים וחסידיים יתייצב</p> <p>הגאון המובהק רבי יעקב זייבלד שליט"א</p> <p>לאור שמחתו - שמחתו, בבוא בתו היקרה בבית האירוסין</p> <p>אורי הולצמן - אליהו קצבורג - יהודה הירשמן - יהודה רובין</p> <p>יוסף בנימין רובין - אברהם מינצברג - עמרם גרובר</p>	<p>ברכת מוֹל טוב שלוחה בזה</p> <p>להרב הגאון רבי יעקב זייבלד שליט"א</p> <p>מנהל רוחני בשיבתנו</p> <p>והרב הגאון רבי חיים הירשמן שליט"א</p> <p>ר"מ בשיבתנו</p> <p>לרגל אירוסיו צאצאיהם</p> <p>יעקב הירשמן - משה חיים בלוי</p>	
<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידיו היקר והחשוב</p> <p>הרב דוד שלזינגר שליט"א</p> <p>לרגל הולדת הבן במז"ט</p> <p>דוב קולסקי - משה חיים בלוי</p> <p>דוד מרגלית - אשר אייזנבאך</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידיו היקר והחשוב</p> <p>הרב ברוך קוגלמן שליט"א</p> <p>לרגל אירוסיו בתו בשעתו"מ</p> <p>מרדכי אלבוים</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה לידידיו החביב, מלא וגדוש בחכמה ותבונה</p> <p>הרב דוד בר"מ מינצברג שליט"א</p> <p>לרגל לידת בנו במז"ט</p> <p>מתתיהו דייטש - נחום גוטפרב</p> <p>דוד שלזינגר</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידיו היקר והחשוב</p> <p>הרב הגאון ר' חיים הירשמן שליט"א</p> <p>לרגל אירוסיו בנו</p> <p>הבה"ח אברהם יצחק עב"ג בשעתו"מ</p> <p>דוד מינצברג</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לאחינו היקר והחשוב</p> <p>הרב דוד שלזינגר שליט"א</p> <p>לרגל הולדת הבן במז"ט</p> <p>משפחת שלזינגר</p>
<p>תודותינו וברכותינו נתונות</p> <p>לידידנו היקר והחשוב</p> <p>הרב שמואל קרישנסקי שליט"א</p> <p>מוהל מומחה</p> <p>שתרם עבור הוצאות הגליון</p> <p>לרגל השמחה השוררת במעונו</p> <p>באירוסיו בנו הבה"ח דוד נ"י</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לאחינו היקר והחשוב</p> <p>הרב שמואל קרישנסקי שליט"א</p> <p>לרגל אירוסיו בנו עב"ג בשעתו"מ</p> <p>אברהם יצחק קרישנסקי - שלמה קרישנסקי</p> <p>ראובן קרישנסקי</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לאחינו היקר והחשוב</p> <p>הגאון ר' אברהם יצחק קרישנסקי שליט"א</p> <p>לרגל הולדת הבת במז"ט</p> <p>שלמה קרישנסקי - שמואל קרישנסקי</p> <p>ראובן קרישנסקי</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידנו היקר והחשוב</p> <p>הרב דוד שלזינגר שליט"א</p> <p>לרגל לידת בנו במז"ט</p> <p>דוד בר"מ מינצברג - חיים הירשמן</p>	<p>ברכת מוֹל טוב</p> <p>שלוחה בזה לחתן היקר והחשוב היגע בתורה</p> <p>הבה"ח אברהם יצחק הירשמן הי"ו</p> <p>לרגל אירוסיו בשעתו"מ</p> <p>משפחת זייבלד</p>

כעת שלח הח"ח את ידו לקחת הדס נוסף, ויגע בבד הדס יבש אשר נסה לחלוחיתו, מיד נזעקו התלמידים: הלא יבש הוא. רבם אישר את דבריהם וישליכו מידו באומרו: אכן יבש אינו רצוי לפניו יתברך, ככתוב לא המתים יהללו י-ה ולא כל יורדי דומה – ואנחנו – נברך י-ה מעתה ועד עולם הללו י-ה.

ויקרב אליו הדס אשר עיקרו יבש ובראשו עלים לחים חנינים ויפהפים. עיני התלמידים בחנו את עלעלי ההדס, ואחר ההתבוננות אמרו כאחד: כשר. העלים העליונים מצילים את כולו. כמפורש בתלמוד. שמח הח"ח כי כבר ישנם שני הדסים נאים, ושתי תשובות נכונות של תלמידיו היקרים.

ובהגיע תור הענף הנסתר, הוא ההדס השלישי, אשר נחבא בסבך עבותות האגודה, ופשה בו הריקבון רבוב עליו, ולעומתם העלים העליונים רוח חיים באפם אך מראיהם שפל ומבוש. את ההדס הלזה אשר נוקב בשם 'הדס שרובו יבש ועליו העליונים כמושים'. הניפו הסבא קדישא וטלטלו קלות אילן ואילן, בשואלו את מקשיביו, ומה דינו של זה התלוי ועומד לפניכם. קימטו התלמידים את מיצחם ויבקשו להוציא כאור משפטו, בלמדם עליו זכות, וטענו בהיגיון צרוף, בחושבנא דחדא מגו תרי, וכך אמרו: כיון דכמוש כשר, עלינו לדון את העלים הכמושים כאילו הם טריים ורעננים, וא"כ ההדס הלזה שווה לעמיתו אשר רובו יבש ועליו העליונים לחים, ומקרה אחד להם

להיותם מובחרים והדורים למצוותם.

לשמע סברתם האיר הח"ח פניו אליהם ואמר. אכן צודקים אתם בסברתכם לכאורה, ויפה טענתכם, אלא שזכינו ורבינו הראב"ד ז"ל חידש סברא עמוקה ומאירה, הלא הוא בספרו "תמים דעים": כי הן אומנם כולו כמוש כשר, אך כאשר רובו 'יבש' והמיעוט זקוק להכשיר ולהדר את פני כולו ע"י שיאציל הוד יפיו על כל הענף, הרי שרק עלים ירוקים ורעננים כחם יפה להכשיר. כי רק להם יש כח של טופח על מנת להטפח להעלות את הבד כולו מפסול לכשרות. בתום דבריו הצביע הח"ח על האותיות המחכימות אשר בספרו משנה ברורה שם נעתק לשונו הזהב של הראב"ד "שאין מציל מידי יבש אלא לח ההדור"

פתח הח"ח והאיר בדבריו, על דבר ענף עץ אבות בניו אהוביו של הבורא יתברך. וכה היו דבריו:

עם ישראל הוא ההדס הריחני שעשועי ה' יתברך. וגם בדור "כמוש", ה' יתברך שמח בחלקו ומביט על רישומי יפיים וניחוחם מימי קדם. מקרבם ומשפיע עליהם טללי ברכה ועטרת ישועה ואורה. אך אם נבלו העלים ויבשה הלחלוחית ההדסה נסתרה נעקרה ממקור חיותה, הרי במקביל גם אורו של הקב"ה נאסף ונסתר רח"ל.

אמנם כאשר רבו בני שוממה יבשו רוב העלים קמלו ונפרכו, הרי שעניני תלויות בעלים החיים אשר בראשם, הן השרידים אשר באוהלי תורה אשר אם הם ינובון בחיות רעננה דשנים ורעננים באמירה

ברורה כי ישר דרך ה', אזי יש תקווה לעם ישראל, וכאשר בני ציון יגילו במלכם בתוך וכינור – התלהבות ודבקות – יזמרו לו, אזי רוצה ה' בעמו, יפאר עם עני בישועה. אך אם חס ושלום גם הם המעטים, כמושים ומתנוודים, נים ולא נים תיר ולא תיר, אין ולאו ורפיא בידהו, האיך תעלה ארוכותינו במה נקדמנו והאיך נישא פניו.

אלו הם דברי רבינו הח"ח בשעתו, ועינינו הרואות איך שמתקיים כי לא תשכח מפי זרעו ואף כי למגנית ליבנו רוב העלים יבשים אף תלושים אך המעט אשר בראש הבד, ירוק לח רענן וצח הדור, יפה אף נעים.

שמור משליו הטמירים באמתחתך, ואם יבוא יצרן להרפות ידך להוכיח לנגדך כמה קצרה ידך ומה שפלו מעשיך ויבקש לייאש ליבך, התבונן במשל המלך והתבואה, ותדע ערך כל מאמץ ומאמץ בדור עני ואביון.

וגם אם לחשון אחיך בני אמך אוכלי לחם הבינוניות, אשר עיתים חשים ועיתים ממללים, ושואלים הלא כל הדורות כולם קדושים ומדוע תתנשאו למה תהיו צדיקים הרבה, למסור כל חלקי החיים לעבודתו יתברך, מה לא טוב בדרכם של אבות אבותינו תורה ומלאכה כאחת. וגם בדקדוקי מצוות מה פגם מצאתם במצות שאכלו אבותינו במקום מושבותם ותביאו עלינו חבילי חומרות. הרי מוגשת בזאת תשובתו של אותו זקן קורא הדורות החפץ חיים זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הרב אליהו הכהן

כוללי אברכים קהל עדת ירושלים

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

נשגר בזה מעומק הלב לידידנו היקר והחשוב רב פעלים לתורה ולתעודה, העומד לימינו בכל עת למען החזקת הכוללים

הרב הגאון רבי **אברהם יצחק קרישבסקי** שליט"א
לרגל השמחה השרייה במעונו
בהולדת בתו במז"ט

יהא רעווא שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו
ומכל יו"ח מתוך שלוות הנפש והרחבת הדעת.

המברכים מקרב לב
הנהלת הכוללים

ישיבת תורת ירושלים

טנא מלא ברכות ואיחולים

נשגר בזאת רבותינו הדגולים, המסורים בכל נפשם למען התלמידים להשקותם מינה של תורה דברי צוף ונועם בהשכל ודעת ביושר ובבהירות הגאון רבי **חיים הירשמן** שליט"א

ר"מ בישיבתנו הקדושה
ולהגאון רבי **יעקב זייבלד** שליט"א
ר"מ בישיבתנו הקדושה, וחבר הנהלת 'קהל עדת ירושלים'
לרגל אירוסין צאצאיהם הבה"ח **אברהם יצחק הירשמן** הי"ו
מבחירי ישיבתנו הקדושה
עב"ג במז"ט ובשעט"מ

ולהגאון רבי **צבי קניג** שליט"א
משגיח רוחני בישיבתנו
לרגל אירוסין בנו הבה"ח **ראובן** הי"ו מבחירי ישיבת פנובז
עב"ג בת הרה"ג ר' **ברוך קוגלמן** שליט"א במז"ט ובשעט"מ
ברכותיו שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל יו"ח מתוך בריות גופא
והרחבת הדעת, ויזכר להמשיך ברוב אונים להרביץ תורה וקדושה,
להגדיל תורה ולהאדירה
המברכים
תלמידי הישיבה

כולל בוגרי קהל עדת ירושלים

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

נשגר בזה מעומק הלב קדם האיש הדגול אשר ידיו רב לו בהרצת תורה מתוך עומק והבנה ישרה ופועל גדולות ונצורות למען ביסוס מוסדותינו

הגאון רבי **יעקב זייבלד** שליט"א
מראשי הכולל וחבר הנהלת 'קהל עדת ירושלים'
לרגל השמחה השרייה במעונו
באירוסין בתו הכלה המהוללת תח"י
עב"ג הבה"ח **אברהם יצחק הירשמן** שליט"א
מבחירי ישיבת 'תורת ירושלים'

בן להגאון רבי **חיים הירשמן** שליט"א
ר"מ בישיבת 'תורת ירושלים'

אנו מלאי ברכות ואיחולים שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו
ומכל יו"ח מתוך שלוות הנפש והרחבת הדעת, ויזכה להרחיב
פעלים לכבוד ה' ותורתו ביתר שאת ומשנה אומץ.

המברכים מקרב לב
אברכי הכולל ראשי הכולל

לבאר כי שלוש אלו הן שלוש סוגי עבודה להשי"ת: קרבן, תפילה, וברכה. ובא לומר כי שלוש אלו צריכין לבוא תיכף לדברים הגורמים ומביאים את לב האדם לידי עבודות אלו. ולכן שחיטת הקרבן צריכה לבוא תיכף אחר הסמיכה אשר בה מתבטא קשר האדם לקרבן. והתפילה לאלוקינו צריכה לבוא תיכף אחר ברכת הגאולה אשר בה מתעורר האדם לעניין היותו אלוקינו ואלוקי אבותינו. וכן ברכת המזון באה תיכף לסעודה בהיותו שבע, אשר אז פועמים בו רגשי ההודיה והברכה להשי"ת, וכמו שכתב בזה רבינו שליט"א.

[אמנם עיין משנה ברורה סימן קעט (סק"א), שכתב [בשם דה"ח] שבדיעבד אם הפסיק בדיבור אחר שנשל ידיו, יטול ידיו שנית כדי להיות תיכף לנטילת מים אחרונים ברכה. ומבואר לכאורה שפירש כי הנטילה היא שצריכה להיות סמוכה לברכת המזון, ודלא כמו שהוכחנו מסוגיית הגמרא. ובאמת שהמשנה ברורה עצמו בשער הציון (אות ז), כתב שלא שייך נטילה אחר שהפסיק בדברים אחרים, ורק אם המשיך לאכול שייך נטילה שנית, עיי"ש. ונטילה שנית אחר אכילה נוספת הוא באמת דבר מבואר, כי אחר שאכל שוב הרי האריך את סעודתו ובטלה נטילה ראשונה, וכן ביאר הט"ז עיי"ש. וצ"ע בדברי המשנה ברורה].

הרב ישעיה שיינברג

דאיתא בגמרא ברכות (מב.) – תיכף לנטילת ידיים ברכה. וברש"י – תיכף לנטילת ידיים דמים אחרונים, ברכת המזון. ונראה שאין לפרש כי דין זה הוא מצד הנטילה, שהיא צריכה להיות סמוכה לברכת המזון, כלומר שסמוך לברכת המזון יש ליטול הידיים, דבגמרא שם מבואר כי מהלכה זו למדים שאין הסעודה מסתיימת אלא במים אחרונים [ולא קודם לכן]. ואי נימא דדין זה הוא מצד שהנטילה צריכה להיות סמוכה לברכת המזון, א"כ היאך מוכח מזה שרק אז מסתיימת הסעודה, הרי אף אם הסעודה מסתיימת קודם לכן עליו להסמיך הנטילה לברכת המזון. אלא המבואר שגדר הדין בזה הוא, כי מיד אחר שגמר סעודתו – בנטילת מים אחרונים, עליו לברך ולא להשהות את ברכת המזון. וזהו שהוכיחו בגמרא כי הסעודה מסתיימת במים אחרונים, מדנקט לחייב סמיכת ברכת המזון לנטילת ידיים דייקא, כלומר שזוהי גמר הסעודה.

והנה לא נתפרש במפרשים הטעם להלכה זו – לברך תיכף לנטילה, ולפי דברי רבינו שליט"א מבואר היטב טעם דין זה, שהוא מצד קרא ד'ואכלת ושבעת וברכת', שיש לברך תיכף לאכילה כשהשיעור היא בתוקפה, וכמו שנתבאר שם בארוכה.

ובזה יש לבאר כי כל שלושת התכיפות שהזכירו שם בגמרא הם מעניין אחד. דהכי איתא שם בגמרא – אמר רבי חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן, תיכף לסמיכה שחיטה, תיכף לגאולה תפילה, תיכף לנטילת ידיים ברכה. ויש

<p>קהל עדת ירושלים - שכונת התמר ביתר עילית</p> <p>ברכות מאליפות</p> <p>מעומק לבנו נשגר ברכת מזל טוב חמה ולבבית קמיה ידידנו הנעלה, אחד המיוחד, אשר לבו ער לצרכי קהל עדתנו בכלל, ולצרכי קהלתנו המעטירה בפרט. רודף צדקה וחסד מתוך רוח לב ומתוך נפש חפצה ה"ה הרב ראובן קרויזר שליט"א ומשפחתו שיחי' לרגל הולדת נכדו למז"ט בן לבנו ידידנו היקר והחשוב הרב יושע ה"ו יתן ה' ויראה ברכה במעשי ידיו, וירבה לו ה' כח לעשות חיל, להרחיב גבולות התורה והקדושה, מתוך נחת והרחבת הדעת כל הימים. כעתידת</p> <p>בני הקהילה - הגבאים</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב הרב הנאמן</p> <p>ר' אברהם יצחק קרישנבסקי שליט"א</p> <p>אשר מסר נפשו למעלה מחמש עשרה שנים למען אברכי מולדתו לרגל הולדת הבת תתי' כמז"ט</p> <p>ולאחיו ידיר נפשו</p> <p>הרב שמואל קרישנבסקי שליט"א</p> <p>לרגל איורכי בנו בשעט"מ</p> <p>נ.ז.</p>
<p>צוות גרנות</p> <p>לידידנו הנעלה איש חמדות ליבו פתוח כאולם בהגבת התורה מרביץ תורה בישיבת חברון נבעת מרדכי ובטוב ליבו הרחום מוסר עצמו למען הולדת בעצה ובמעש</p> <p>הנאון רבי בצלאל בלוי שליט"א</p> <p>מחשבו קהילתנו הק' ומראשי שכונת נבעת שאול ירושלים לרגל איורכי ביתו תתי' עב"ג מבחורי ישיבת סלבודקא</p> <p>יתן ה' שתרוהו רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך שמחה והרחבת הדעת כל הימים אמן</p> <p>המברכים מכל חלב</p> <p>שמעון רבינובין - משה קירשנבויס</p>	<p>תודותינו וברכותינו נתונות</p> <p>לידידנו היקר והחשוב הרב דוד כהן שליט"א שתרם עבור הוצאת הגיליון לרגל חג המזל לבנו מרדכי נ"י שיתקיים ביום שליש כ"ד אלול תשס"ח באולמי מנוחה ושמחה ב"ש</p> <p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידנו הנעלה המוסר נפשו למען תלמידיו בת"ת צאן קרשים הרב דוד כהן שליט"א מלמד בת"ת צאן קרשים לרגל שמחת הבר מצוה לבנו העלם היקר מרדכי ה"ו</p> <p>שמעון בקר - יעקב סגל - אליעזר לוצקין</p> <p>יעקב ביא"ח חשין - יוסף שוטלנר - אורי שפירא</p> <p>דובער שפירא - שלמה זלמן שיינברג</p>
<p>קהל עדת ירושלים</p> <p>שכונת התמר - ביתר</p> <p>ברכת מזל טוב חמה ולבבית</p> <p>נשגר בזה קדם ידידנו עוז עוסק בצרכי ציבור באמונה איש החסד והמעש ידיד נאמן לקהילתנו</p> <p>הרב חיים גרינוולד שליט"א</p> <p>לרגל הולדת בנו כמז"ט בשעט"מ</p> <p>יוכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט ולהמשיך בפעוליו הברוכים להגדיל תורה ולהאדירה בבריות גופא ונחורא מעליא</p> <p>כעתידת וברכת</p> <p>בני הקהילה - הגבאים</p>	<p>זר ברכות</p> <p>לידידנו ורעינו אשר פועל גדולות ונצורות להשיב לב בני אל אבות איש סודם ואמונם של קברניטי החינוך של היהדות החרדית בארץ הקודש עור ואחיסמן לתשועי ועיפי נפש</p> <p>הרה"ח ר' חיים גרינוולד שליט"א</p> <p>לרגל הולדת בנו שיחי' בשעט"מ</p> <p>יחא רעוא מן קדם שמיא שתרוהו ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה ותוכה להמשיך פעולתיו הכבירים למען עם ה', ולהוציא יקר מולל</p> <p>המברכים מקרב לב בידירות נאמנה</p> <p>חיים צבי אייזנבאך - משה קירשנבויס</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב רודף צדקה וחסד, רב התבונות הרב חיים גרינוולד שליט"א לרגל לידת בנו כמז"ט</p> <p>יה"ר שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח</p> <p>מקרב לב</p> <p>דוד רוטמן - עמרם הירשמן</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב ידיד רב לו בחינוך נערי ישראל הרב חיים גרינוולד שליט"א לרגל לידת בנו כמז"ט</p> <p>יה"ר שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח.</p> <p>המברך</p> <p>יהודה סופר</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב הרב חיים גרינוולד שליט"א לרגל לידת בנו כמז"ט</p> <p>אברהם וובר</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידנו היקר והחשוב הרב חיים גרינוולד שליט"א לרגל לידת בנו כמז"ט</p> <p>מאיר פילמר - יעקב משה גושליב</p> <p>צבי הירשמן</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב הרב חיים גרינוולד שליט"א לרגל לידת בנו כמז"ט</p> <p>יוסף שיינברג</p>	<p>ברכות ואחוליים</p> <p>לידידי עוז, מחזה תפישות בהגמתי הגדירה והמחזירה, ובאחרונה ליום כאב לבנו יחידו הרה"ח חיים גרינוולד שליט"א לרגל הולדת בנו כמז"ט</p> <p>נחמאל לינדר</p>